

FRONT LITERAR

revistă lunară

— Redactor V. Spiridonov —

— Stradă Iuliu Maniu No. 61 Braşov. —

OCTAV ŞULUŢIU

HULUBII.*

Vesellii înaripaţi locuitori ai Veneţiei s'au rătăcit şi 'n oraşul nostru. Hulubii, fluturând cenuşii în azur între ziduri medievale, par bucăţi desprinse din vechile ziduri cernite şi prinse să se agite pe sus. Incadraţi în atmosfera de cenuşiu, de sobrietate, hulubii sunt un surâs auster, ceva ca o bucurie a unui puritan plin de gravitate.

Isus parcă s'ar fi gândit la aceste pasări ale vechiului burg atunci când a dat pilda ucenicilor săi: ele nici nu samănă, nici nu seceră şi nu mor nici de foame. Porumbeii sunt pensionarii oraşului. Nimeni nu le face rău. Au dreptul să sburde în voe, să se joace cât le place. Cuibul lor e în clopotniţa şi sub straşinele Bisericii Negre, unde se adună puzderie. De acolo stolul se risipeşte deasupra oraşului, se sparge ca un bulgăr aruncat în aer de pumnul ridicat a turnului. Li găseşti apoi peste tot, pe străzi, însă mai ales pe locul pieţelor şi mai ales în piaţa Sfatului... Umblă pe jos fără să se sfiască de trecător, nu fug dinainte pasului ce se apropie şi aşteaptă să se dea oamenii la o parte din calea lor. Calcă pietrele cu o legănare elegantă din şolduri şi pigulesc resturile rămase acolo pe unde a fost târgul.

Viaţa hulubiilor e mai ales dimineaţa. E înduioşătoare grija pe care oraşenii le-o poartă. Atenţia dată unor suflete înaripate răscumpără multe din păcatele omului.

Prima oară când am văzut hulubii Braşovului intram pe una din străduţele înguste din jurul Bisericii Negre. Când am făcut primul pas în coridorul îngust dintre case, am rămas uluit de spectacol: la o fereastră un copil, de vreo şase ani, blond şi buclat, cu faţa plină de lumină şi bunătate, cu mâinile încărcate de grăunţe şi 'n jurul lui plin, numai hulubi, cu zecile. Erau pe fereastră, erau sub fereastră, pe trotuar, până în mijlocul străzii, umplând mica trecere cu mulţimea lor agitată şi pigulitoare, alunecând pe firele picioarelor printre semănţele aruncate şi unul, unul, stătea chiar pe umărul copilului! O imagine pură, proaspătă, neaşteptată, ceva de povestire morală, de manual nemţesc cu poze idilice, dar fără aerul de constrângere şi fără lecţia pedantă de la sfârşit, ceva liber. Firea, nestingherit de litera cărţii.

De-atunci am mai văzut asemenea tablouri. O femeie abia ridicată din pat, cu pielea fragedă şi ochii frumoşi, în-

*] Fragment din monografia „Braşov.”

velită într'o spumoasă rochie de casă ușor deschisă la piept pentru a lăsa să se vadă o cămașă albă, dantelată, apariție fermecătoare și plină de ispită, deodată gospodăreștii griji a micilor pasări pacifice. Altădată, pe str. Voevodul Mihai, la fereastra unei case severe am văzut un bătrân cu o barbă încărunțită dedicându-se aceleiași ocupații, cu ochii vii și mulțumiți, aruncând în largul străzii o oală cu grănuțe, iar jos hulubii agitau capetele împărtaşindu-se din dar cu grație vioaie.

Spre seară stolurile se 'napoiază în podul și 'n clopotnița Bis. Negre, acasă, acolo unde au cuiburi, ouă, pui după ce au colindat orașul pătând caldarâmul cu mari umbre sau aterizând pe coperișuri în grupuri compacte. Guruitul lor se aude în amurg ridicându-se către cer ca o rugăciune de vecernie și fălăitului cenușiu pune mai multă melancolie asupra zidurilor afumate ale bătrânei clădiri. Seara în clopotnița Bisericii Negre, oficiază slujba pentru paza orașului, hulubii.

HORIA STAMATU

PAX EUROPA

Va fi desigur un mare prăpăd
 Și după el nimic numai văd.
 Muștele roșii vor face oaste
 Și se vor bate cu muștele albastre
 Iar când nu va mai fi nimic de mâncat
 Muștele vor face între ele un pact.

Și tu maică vei pleca în acest măcel
 Tare mi-e teamă că numai vi din el
 Dacă ți-e frică rămâi lângă mine
 Taci din gură și ascunde-te bine.
 Vor mânca netoții găluști de fier
 Și ciorile morții se vor plimba pe cer.

Când nu va mai fi pe cine să omoare
 Se va face o mare sărbătoare
 Și ultimul om cu buzele pale
 Depe un munte va grăi către animale:
 V'am chemat la acest trist sabat,
 Pentru că numai am cu cine să mă bat
 Și pentru că de acum încolo e numai pace.
 Pământul rămâne foamei voastre de dobitoace.
 Leul supărat de această insultă cu o labă
 L'a ucis pe loc și la mâncat în grabă.

Brașov 1936.

AL. ROBOT

TRECUT....

Trecut, pendulă veche cu ore 'ncremenite
 Dorm lucrurile moarte în tine ca 'ntr'o morgă
 Și-am regăsit în lada cu zdrențe prăfuite
 Scheletul tău cu oase cât clapele de orgă.

MIHAIL CHIRNOAGĂAcel gol...*

Încă din dimineața următoare Minna începu plimbările. Căutase s'o aibe cu dânsa și pe Ioana Panțu, dar fata trebuia să fie la liceu la ora aceia. O singură zi pe săptămână avea oră începând dela nouă, dar numai cu atât nu făcea nimic. Minna regretă; parcă făcuse o gafă. Adevărul e că uitase însă Ioana nu putea ști asta, încât rămânea s'o interpreteze oricum, în cel mai rău caz o indelicatețe. Iși propuse să revină cât de curând și să repare. La asta se mai adăuga și faptul că plimbările nu erau nici pe departe așa cum le visase: diminețele prea răcoroase, aleele umede și copacii, frații copaci erau de lemn, lemn mort, lemn fără suflet. Pentru asta lua câte o carte sub braț. După câteva zile schimbă ora, plecând ceva mai târziu. Era tocmai timpul când și Ioana Panțu mergea la școală. Ele nu erau prietene — Minna nu avea nici o prietenă în oraș — dar o anumită simpatie reciprocă le dădea o intimitate asemănătoare. Minna îi povestea, despre călătoriile anuale în străinătate și Ioana o asculta pe gânduri. Ea avea această impresie: că asistă la săvârșirea unui miracol, că pătrunzând în atâtea intimități face ea însăși parte comună cu ele, căci, urmărind în fiecare primăvară plecările suferise mult cu acea suferință de față săracă nevoită prin destin să se mărginească la monotonia unei existențe fără revelații. Iși amintea astfel, cu un soi de moleșitoare plăcere, acele două-trei zile de pregătire febrilă, când printre bagaje și rochii, Minna cu o față purpurie ordona, aranja sau distribuia obiectele de împachetat. Îl revedea pe Alexandru, înalt scufundat în gânduri, apărând în cadrul ferestrii ca să scruteze zarea cu ochii închiși pe jumătate, atent astfel la prevestirile timpului, sau urmărind hărnicia limpede, mișcările alungite, suple, ale Minnei. Zâmbetul de bărbat fericit, aproape de nesezisat, umpluse inima Ioanei cu o amară nefericire. O vedea pe Minna; venea să-l sărute tocmai acolo unde zâmbetul lui aureola pliul fin al buzelor și-și dădea seama că femeea prin instinct alegea locul acela vulnerabil al fericirii bărbătești și că, în sine, un asemenea sărut depășea orice plăcere comună. Ea era poate singura ființă care în noaptea plecării — ei totdeauna plecau noaptea — păzea trâmbița melodioasă a limuzinei negre pierzându-se peste oraș, în munți. Iar toamna când în ținut începeau ploile și cocorii trimeteau din înălțimile sumbre țipătul vânat de bejanie, cu auzul viu până noaptea spre ora două aștepta să răsunе nepăsător, victorios, claxonul acelei fericiri de neajuns. A doua zi deschizând fereastra o găsea pe Minna înfășurată în șal, mai palidă, dar la fel de vioaie, printre bagajele mai numeroase, mai încărcate de etichete străine cu rezonanțe misterioase, aruncând câteodată privirile spre munții învăluiți în burințe. Acum ea știa aproape zi cu zi cele ce se întâmplau decând nu mai auzea trâmbița până la întoarcere. Cu mintea umplea tot acel gol imens și asta îi dădea o stare de amețeală în urma căreia se simțea, pe catedră sau în cancelarie, mai uscată, mai stearpă. Dar lucrurile aveau să se schimbe.

*) Fragment din „Oameni în primăvară“.

I V A N G O L L**Mâhniri intime.**

Cunoști tristețea unui robinet de apă
Care plânge, singur, noaptea în bucătărie

Cunoști groaza unui oblon rău închis
Bătând în vânt ca aripa crimei

Cunoști neliniștea adâncă a miciei ploii
Care pică fără oprire

Pe acoperișuri, pe fântâni

Și pe care pământul o amestecă cu suferința lui?

Travaliu clandestin.

Intre auroră și operă

Am văzut mâini îmbătrânind

Am văzut ochi căzând ca frunzele

Incontinuu

Moartea lucra.

Traduceri de Ștefan Baciu

I O N Ș T E F A N**Exploatarea „cazului“ în literatură.**

Duiliu Zamfirescu — care ni se desvăluie în timpul din urmă, din corespondența întreținută vreme îndelungată cu Titu Maiorescu, drept un spirit critic din cele mai cultivate și ascuțite — susține într'un loc că nuvela lui Caragiale „O făclie de Paști“ este clădită pe un „caz“ singular, de altfel destul de complex și nicidecum pe un motiv extras din contactul intim cu viața de fiecare clipă, sau, în tot cazul, la accentuarea fricii lui Leiba Zibal conspiră și situații oarecum căutate. (Se pare că această obiecție a format un punct de plecare și pentru o bună parte din critica inversunată și tocmai deaceea unilaterală, pe care i-o făcea relativ recent lui Caragiale dl. N. Davidescu. Și e curios apoi că dl. Șerban Cioculescu, în răspunsul său, uită a-l trece și pe D. Zamfirescu printre detractorii dramaturgului nostru.) Bunăoară, la un pas de desnodământul conflictului, zice D. Zamfirescu, Gheorghe putea să sară pur și simplu peste poartă și să numai umble cu tirpicuri de acelea banditești, iar Leiba, la rândul lui, cu sfoara și lumânarea. Toate acestea sunt complicații inutile în economia nuvelei, crede el. Sunt aici scene, care dacă încordează atmosfera și potențează sentimentul, rămân totuși cât de cât stranii unei atenții lucide. Un om normal, în locul lui Gheorghe, ar fi procedat altfel, pe un drum mai drept, mai simplu. Și ar fi făcut-o orișicând, nu tocmai în noaptea de Paști, anume atunci. Sunt în bucata lui Caragiale elemente introduse din afară, exterioare, căutate de autor pentru a întârzia deslegarea nodului, a încorda așteptările noastre și a scoate deci efecte mai strașnice prin ele, dar nu-s verosimile, ci bune de atribuit facultăților unui om de o mentalitate ciudată, unui „caz“ aparte și nu „tipic“, cum se întrec a-l considera o seamă de critici.

Ei bine, astăzi asemenea „cazuri“ se îngrămădesc din

ce în ce mai cu nemiluita, și mai cu seamă la tineri. Cred că proveniența „cazului“ în literatură nu e de natură juridică. Acesta își are aici un alt loc. „Cazul“ a survenit în roman și nuvelă concomitent cu romantismul și apoi, îndeșându-se, cu psihologismul. În ambele împrejurări, imaginația își are un loc destul de puternic, dacă nu exclusiv.

De pildă, un prieten îmi expunea cândva cam astfel un subiect de nuvelă, complect țesut de închipuire și nici măcar motivat în desfășurare: avem o prăvălie de articole pentru îmbrăcăminte de fete, în special ciorapi și combinezoane, lucruri mai pentru dedesubturi, în care întâmplător ar vinde numai un băiat, așa mai tinerel, deci fără o cunoaștere sigură, a femeilor. Acesta, posedând o sensibilitate acută, va înebuni netezind lăngă, închipuindu-și-o îmbrăcată pe trupuri de fete, sau altcum. Se vede clar că prietenul meu a creiat în întregime o stare sufletească morbidă, de fapt neacoperită de fapte, neîntemeiată, și neverificată de realitate, căci în definitiv băiatul se putea descurca foarte ușor din situație. Însă autorul nu s'a mai gândit la o altă alternativă, dovedind o slabă experiență, ci și-a rezumat tot planul la un „caz“ izolat, construit în întregime de fantezia lui. De sigur, asemenea lucruri atrag cetitorii prin ciudățenie prin noutate; uneori chiar dacă nu sunt realizate din punct de vedere estetic. Satisfac însă o lăcomie de senzational, destul de răspândită la noi. Totuși, „cazurile“ acestea, dacă nu depășesc posibilitățile autorului, aruncându-l în facilitate, pot fi realizate și literaturicește. Vina capitală, care li se poate aduce, este numai aceea că nu izvorăsc din realitate, din viață, că nu prea sunt verosimile, ci produse ale unei imaginații exaltate, produse oarecum suspendate și vrednice ca atare de suspiciune. Mai adesea ele sunt respectate de tineri, de cei care posedă doar o cunoaștere incompletă a vieții, și în special de firile lirice, de poeți care nu-și urmează chemarea. Nu vreau să le fac aici vreo obiecție, ci numai să constat o realitate, care pe mine în tot cazul nu mă încântă. Și de altfel, despre chestiunea aceasta am mai vorbit în alt loc.

VIRGIL C. GHEORGHIU

DISTIHURI

Prietene ași vrea să prind între palme noaptea odată
 Obrazul lunii să-l sărut ca pe-un obraz de fată.

Să o aduc pe prispă sara, să-i despletesc cosițele de zăpadă,
 Să-i desfac cătărămile pantofilor, să umble cu picioarele ei
 [goale prin ogradă.

Să-i culc apoi fruntea pe umăr ca la fetele noastre de-aici,
 Și să-i omor în pletele blonde păduchii de argint, frumoși
 [și mici.

Să se desbrace, ca luna — goală până la brâu dimineața 'n
 [cerdac,
 Și să-i mușc, — zodier, plângând — ca unei fete oarecare
 [gura ei de portocal și liliac.

CARTEA**Tinerețe, roman de Lucia Demetrius.**

Poate nu vom înțelege pe deplin paginile în care sunt cuprinse tristețile unei tinere fete, cu micile drame nestăpânite cu care vârsta maturizează oamenii. D-ra Lucia Demetrius ne-a dăruit o carte scrisă cu febră, un altar frumos, pe care inimile tinerilor ard slăvind harului divin — sângelui șerpuitor și nestăvilit, cât de adânc este rezonanța celebrării unui cult omenesc — dincolo de oboseli, o viață nouă și neînțeleasă.

Fiecare cuvânt e ca o crisalidă în care este închisă o floare pe care artista și-a însemnat cu grijă toată setea de viață, litania necunoscută a dragostei. Simplu. Căci simplitatea e cheia artei adevărate. Nu drame, care se pierd în descrieri, scene neverosimile, ci revărsare a puhoiului, vijeliei în care ființele acestea mici și amorezate — însetate de iubire își cer dreptul de a striga și obiectelor din jur, tristețile ori bucuriile când iubirea le-a cuprins până la epuizare viața.

Ne-am regăsit în cuvintele lor arse de acelaș foc al nestăpânirii — dacă ne-ar permite autorea să-i cerem mai mult decât a scris în această carte: toată tinerețea noastră! Despre *Tinerețe* se va scrie mult. Cartea cu antene întinse fără milă asupra tinerilor, asupra celor cari vor sorbi adânc frumusețea și durerile,

Și poate vom adăuga: *Tinerețe*, cartea unor psalmodieri chemate dincolo de noi, din moarte, din suflul care chinuște mizeriile vieții și-i adaogă crezul de-a învinge cu toată povara anilor cu toată setea echilibrului statornicit în pasiuni — în electrizări care distrug — disolvă sufletul cu toată frica noastră de-a evada din realitate.

Confesiunea jurnalistică deși demodată, capătă prin autenticitate, prin tehnica cu care a fost salvată cartea aceasta, o nouă adâncime a sentimentelor umane, izvor necesecat de bucurii și dureri, descrise într'un stil și cu o vigoare puțin încercate în lit. rom. Unele gesturi ale eroinei au contur, sunt păsări căutate de vorbe și toate zilele desnodământului final, au în ele o paloare de febră gregară și nesfârșită.

Și toată poezia densă cu care-și urmărește eroii e o înșirare de fapte ținute la rece iar uneori vibrația devine un delir spasmodic. Scenele au ceva de sfârșit de viață. Se poate spune că e o carte de așteptări inutile, de amăgiri amoroase, chinuite până la paroxism. Un lirism țesut cu mare artă în jurul crudelor sbuciumări tinerești.

Cartea aceasta te îndeamnă să iubești chiar atunci când ești obosit de viață.

Infirmii — roman de Mihail Șerban.

Realizările d. Șerban sunt circumscrise în viața unui oraș de provincie — Fălticeni — cu toate formele desgustate, înfrigurate cu care conturează suferințele eroilor. Dacă n'am avea încredere în talentul acestui tânăr, cunoscându-i câteva nuvele realizate, ne-am îndoi de autenticitatea vieții descrisă în această carte.

Nu vrem să anticipăm. Fondul scrisului d. Șerban se apropie de acel al d. Cezar Petrescu.

Sadovenist prin nuanță și ton, are din d. Petrescu, acele acumulări de drame interioare, care curg asupra omului, cum e cazul fostului moșier Zegrea, ori Cantemir Olmazu.

Di. Șerban ar face bine să se scuture de tot balastul dăunător, rămas dela maeștrii săi, — redând cu alte mijloace viața de provincie, pe care se vede că o cunoaște în toate amănunturile.

Și ne supără abuzul de moldovenisme, adesea voit puse în cartea sa. Dece „mâini“ în loc de mâine; apoi otără (în loc de oțări). Și „cât pece“, iar coborâ(i). Mai departe, „grija zilei de mâini“. — apoi, „i se uscau fibrele nervilor în corp“ (?) Dece ?

Scrisă într'un stil cald, adesea presărat cu rare evocări ale trecutului, (C. Petrescu) legănându-și iluziile suferințelor eroilor săi, cartea d. M. Șerban merită atenția publicului, ca un semn de înțelegere pentru viitoarele sale scrieri.

N'am insista asupra atmosferei din C. Petrescu, prăbușirile precum și starea anormală a câtorva oameni ca Zegrea și av. Voronean, care ne amintesc din Baletul Mecanic, etc.

Mărită mai ales faptul că autorul nu face teorii, cari de multe ori întunecă valoarea operei.

Senzibilitatea lirică e de natură să denatureze valoarea, prin factura de „duioșie“ prea plângăcioasă.

Atmosfera în care trăiesc eroii și strădania lor de a-ți impune suferința, — să credem că sunt *loviți*, va face ca d. Șerban să-și contureze pe viitor mai trainic viața — fără accente melodramatice.

Intrezărim - totuși - o promisiune și-o informație a unui elev Sadovenist, — de largă și frumoasă înțelegere, pe care-l vom aduce mâine între noi, cât mai împlinit.

V. Spiridonică.

George Voevidca: Cântece pentru Lu. Versuri. Tip. Bucovina. Buc. 1936.

Poetul George Voevidca aduce o poezie sentimentală, de interesante notații lirice; uneori romante, alteori simple versuri de meșteșugar. Căci d-sa e autorul a încă 3 volume de poezii.

Remarcăm poeziile în ritm poporan pentru sentimentele gingașe — și, cu deosebire, ne-am oprit, încântați, asupra bijuteriei rare care e poemul „mâinile mele.“

E în acest poem o stare de beatitudine a poetului vrăjit de frumusețea iubitei. (Totuși, ultimele trei versuri, ar fi putut să lipsească deoarece, așa cum sunt, strică unitatea poemului.)

Poezia d. George Voevidca aparține, prin stilul ei mai mult trecutului deși scrisă cu aleasă grijă de slovele frumoase.

„Cântece pentru Lu“, cu poeziile „Mâinile mele“ „Scoica“, „Dragostea“ și „Buciumă toamnă“ constituie un reconfortant popas liric.

x. y.

Unde sunteți?

Răsfoiesc o colecție a acelor mici „Bilete de papagal“ găsită din întâmplare într'un ultim raft de librărie, mai acum câteva zile. Alături de condeiul marelui meșter Arghezi,

găsesc nume care azi înseamnă mult în literatura română, dar uneori ochiul se oprește cu părere de rău asupra unui nume ce iscălea lucruri dragi și care azi face, face mereu. **N. Furcă, C. Virug, Aurel Grünberg** (care ai scris un frumos „Reveillon“) **A. Rudu și Ion Scăenaru** — pe unde vă plimbați azi inspirația? Iată eu de aici, necunoscut, vă fac o prietenească fluturare de batistă și încă vă aștept slova cu încredere. **Ștefan Baciu**

Str. Dr. Baiulescu 9, Brașov.

NOTE

— Apare peste câteva zile cartea de contribuție poetică, „Intrarea în pădure“ a d. Aurel Marin, cunoscutul autor al poemelor din „Lumini“ și „Yodler“ publicată în ed. Iconar (din Cernăuți).

Pentru lirica celui din paginile „Gândirii“ noi n'avem decât elogii.

— „Pământul“ după patru ani de apariție regulată și-a sărbătorit izbânda unanim recunoscută ca fiind gazeta care a trecut peste toate vestigiile, publicând toată flora scriitorilor contemporani, într'o ținută aleasă, cu tehnica nemaiîntâlnită la publicațiile provinciei, contribuind pentru ridicarea nivelului cultural, într'o vreme de acută criză morală. Înainte!

— „Poeme de dragoste“ cartea poetului Ștefan Baciu apare peste câteva zile în edit. „Familia“ din Oradea.

Poezia tânără atât de mult gustată în ultimii ani prin contribuția celui care a luat două premii cu „Poemele poetului tânăr“, cu această nouă carte este desigur cu un pas înainte.

— „Pagini Basarabene“ apar cu material ales — mai mult — aducând contribuția tinerilor elevi care pornesc la drum cu atâta încredere, înscriind în revista condusă de d. Prof. L. T. Boga și George Dorul-Dumitrescu, adevărate revelații demne de reținut pentru primenirea literaturii de peste Prut.

— Romanul „Tinerețe“, al d-rei Lucia Demetrius a avut mare succes. Cercul scriitoricesc au încununat această operă cu două premii. După decernarea premiului „Hanul Ancuței“, cartea d-rei Demetrius a fost răsplătită cu premiul „Femina“. Scriitoarea Lucia Demetrius e un caz rar în lit. rom. depășind așteptările multor critici, — desigur fericit eveniment — mai ales pentru debut.

— Edit. „Fundatiilor regale“ anunță pentru toamna aceasta apariția volumelor de poezie ale d. d. Cicerone Teodorescu și Mihail Moșandrei. Scriitori cari au înscris în poezia românească contemporană valori rămase necunoscute publicului iubitor de stihuri. Pe lângă aceasta va mai tipări două ediții definitive: *Operele complete* ale regretatului Matei Caragiale și *Poeziile* d. Ion Vinea. Cine își amintește de proza celui dintâiu, precum de poezia celui de al doilea, n'are decât să se bucure de acest eveniment literar.

— A apărut „Stihuri românești“, cartea poetului E. Ar. Zaharia, în edit. Iconar — Cernăuți. Vom reveni.

— Editura „Familia“ își inaugurează activitatea prin cele două cărți „Călătoria Spătarului Milescu în China“ de Tib. Moșoiu și „Poeme de dragoste“ de Ștefan Baciu. Inregistrăm o nouă izbândă a provinciei unde scrisul nu este decât un canon fericit ales celor cari îl răsplătesc dezinteresat.